ТЕМА 2. ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ, ВИКОНАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЇ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ

Практичне заняття № 3

Теоретичні питання

1. Поняття, ознаки та види міжнародних договорів.
2. Міжнародний договір як джерело права в Україні.
3. Порядок та стадії укладення міжнародних договорів України. Форми надання згоди на обов'язковість міжнародного договору.
4. Застереження до міжнародного договору: поняття, сутність.
5. Виконання міжнародного договору.

Творчі та практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів та дайте відповіді на запитання:

1) Які міжнародні угоди входять у сферу застосування зазначеної конвенції? Чи поширюється дія конвенції на договори, які є установчими актами міжнародних організацій?

2) Які держави наділені правоздатністю укладати договори?

3) Які особи наділені повноваженнями репрезентувати державу з метою прийняття тексту договору, встановлення його автентичності або ж вираження згоди держави на обов'язковість для неї договору?

4) Які держави можуть приєднатись до вказаної конвенції?

Завдання 2

Проаналізуйте ст. 9 Конституції України, ст. 9 Закону України «Про правотворчу діяльність», ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» та визначте місце міжнародних договорів у системі джерел права України. Опрацюйте відповідні джерела допоміжної літератури *(джерела допоміжної літератури № 1, 2)* та сформуйте власну позицію щодо цього питання, обґрунтуйте її.

Завдання 3

Проаналізуйте ст. 14 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори України», а також відповідні джерела рекомендованої літератури. Дайте відповіді на запитання:

1) Що варто розуміти під ратифікацією міжнародного договору? У чому полягає специфіка відповідної форми надання згоди на обов'язковість міжнародного договору?

2) У який спосіб здійснюють ратифікацію міжнародних договорів України?

3) Які міжнародні договори України підлягають ратифікації?

4) Які суб'єкти подають пропозиції щодо ратифікації міжнародного договору України? Хто здійснює підготовку зазначених пропозицій?

5) Які особливості ратифікації міжнародного договору, виконання якого потребує прийняття нових або внесення змін до чинних законів України?

Завдання 4

Між державами К, Л та М укладено міжнародний договір. Під час підписання договору держава М сформулювала застереження до зазначеного договору. Проаналізуйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а також джерела рекомендованої літератури та дайте відповіді на запитання:

1) У чому полягає значення інституту застереження до міжнародного

договору?

2) На яких стадіях укладення міжнародного договору держава може сформулювати застереження до міжнародного договору?

3) У яких випадках застереження держави М вимагатиме прийняття його всіма учасниками договору?

4) За яких умов застереження держави М буде недопустимим?

5) Які юридичні наслідки застереження до міжнародного договору? Як вплине застереження держави М на договірні відносини між державами К та Л?

6) Через який період часу держава М може зняти застереження до міжнародного договору?

Завдання 5

Проаналізуйте ст. 24, 25 та 28 Віденської конвенції про право міжнародних договорів та опрацюйте відповідну рекомендовану літературу. Дайте відповіді на запитання:

1) Який порядок набрання чинності міжнародним договором встановлює конвенція?

2) У чому полягає зміст тимчасового застосування міжнародного договору або його частини?

3) У яких випадках держави вдаються до тимчасового застосування міжнародного договору? Наведіть приклади такого застосування.

4) Чи допускає конвенція можливість зворотної дії міжнародного договору?

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Нормативно-правові акти:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

2. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text

3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text

Базова література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. Харків, 2020. 544 с.

2. Міжнародне право: навч. посіб. / За ред. М.В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/Int-Pravo.pdf

3. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b21d4206-c83f-4032-bdd3-e0b85281a926/content

4. Міжнародне публічне право: підруч.: у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право. Т. 1: Основи теорії. 2020. 416 с.

Допоміжна література:

1. Атаманова Н. В. Роль та значення міжнародних договорів у національній правовій системі України. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 7–13. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/4.pdf

2. Берназюк Я. О. Пріоритетність міжнародних договорів при вирішенні колізій у законодавстві: аналіз судової практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 223–229. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/48.pdf

3. Вишневський Ю. А. Надання згоди на обов'язковість міжнародного договору: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.11; Нац. юрид. ун-т. ім. Ярослава Мудрого. Харків: 2017. 23 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13460/1/Vishnevskiy_2017.pdf

4. Вишневський Ю. А. Сучасна практика України щодо надання згоди на обов'язковість для неї міжнародного договору. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України.* 2015. № 3. С. 176–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2015_3_27

5. Задорожній О. В. Нормативний зміст принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань у сучасному міжнародному праві. *Право і суспільство*. 2015. № 4 (4). С. 13–21. URL: https://elar.navs.edu.ua/items/e4f4b8a1-9bff-4f63-a754-1873ee048d75

6. Зубарева А. Є. Тимчасове застосування міжнародних договорів: правова природа та межі. *Наукові інновації та передові технології.* 2026. № 4(56). С. 3136–3146. URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/40466/40481

7. Карвацька С. Б. Включення норм міжнародних договорів до національного законодавства України: проблеми та пошуки шляхів вирішення. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 155–161. URL: http://pd.onu.edu.ua/article/view/162024/165484

8. Ковальова М. В. Правовий статус застережень до міжнародних договорі. *Часопис Київського університету права*. 2021. Вип. 1. С. 325–329. URL: https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/686

9. Козюбра М. І. Співвідношення національних і міжнародних правових систем. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.* 2016. Т. 181. С. 3–11. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d256e96-6379-4220-b65d-eb8fd6b55c39/content

10. Міжнародне право у світі динамічних змін: контури

майбутнього міжнародного правопорядку: колект. моногр. / наук. ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник. Львів, 2021. 420 с. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Monohrafiia_Repetskyy-V.M.pdf

11. Пташинська В. П. Форми надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість міжнародного договору. *Актуальні проблеми держави і права.* 2020. С. 139–144. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/8a033801-8aba-45aa-8294-1d9a88f57d0f

12. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського: моногр. / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького та В. В. Гутника. Львів; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/M_B_монографія.pdf

13. Щербина В. А., Маринів І. І. Тимчасове застосування міжнародних договорів: правові аспекти. *Право та інновацій.* 2021. № 4 (36). С. 58–62. URL: https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/780/695

Практичне заняття № 4

Теоретичні питання

1. Відступ від зобов'язань за міжнародним договором: досвід України.
2. Тлумачення міжнародних договорів: українська практика.
3. Припинення та зупинення дії міжнародних договорів України: підстави та правові наслідки.

Творчі та практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте ст. 4 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та ст. 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також опрацюйте джерела рекомендованої літератури *(джерела 1, 4 та 5 допоміжної літератури)*. Дайте відповіді на запитання:

1) За яких умов держава може реалізувати право на відступ від зобов'язань за міжнародним договором?
2) Яким вимогам повинні відповідати заходи, що їх вживає держава на відступ від зобов'язань за міжнародним договором?
3) На які права поширюється заборона дерогації?
4) Яким є досвід України щодо застосування механізму дерогації? Чи у процесі відступу від зобов'язань за міжнародними договорами було дотримано основних умов, встановлених у відповідних міжнародно-правових актах?

Завдання 2

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів та джерела рекомендованої літератури *(джерела 7 та 10 допоміжної літератури)*, дайте відповіді на запитання:

1) Які теорії тлумачення міжнародних договорів виокремлюють у правовій доктрині? Коротко охарактеризуйте їх.

2) Які принципи лежать в основі тлумачення міжнародних договорів?

3) Які суб'єкти здійснюють тлумачення міжнародних договорів?

4) У чому полягає загальне правило тлумачення міжнародних договорів за Віденською конвенцією про право міжнародних договорів?

5) У яких випадках є можливим звернення до додаткових засобів тлумачення міжнародних договорів?

6) Які проблеми можуть виникати у процесі тлумачення міжнародних договорів?

Завдання 3

Між державами К, Л та М було укладено міжнародний договір. Через три місяці після підписання договору держава К заявила про вихід з нього. У зазначеному договорі питання виходу з нього держави-учасниці не врегульовано. Оцініть наведену ситуацію крізь призму аналізу положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів та дайте відповіді на запитання:

1) У яких випадках є допустимим вихід держави з міжнародного договору?

2) Чи є допустимим вихід з міжнародного договору у разі, якщо відповідний договір не містить положень про вихід з нього?

3) Чи наділена держава-учасниця договору обов'язком повідомляти про свій намір вийти з договору?

4) У якій формі держава може реалізувати право на вихід з міжнародного договору?

Завдання 4

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, Закону України «Про міжнародні договори України» та джерела

рекомендованої літератури *(джерела № 2, 3, 8 та 9 допоміжної літератури)*. Дайте відповіді на запитання:

1) У чому полягає суть денонсації міжнародного договору? Охарактеризуйте співвідношення таких понять: 1) припинення договору; 2) денонсація договору; 3) вихід учасника з договору.

2) Які особливості процедури денонсації міжнародного договору встановлені Віденською конвенцією про право міжнародних договорів?

3) За яких умов можна відкликати денонсацію міжнародного договору?

4) Що таке умовна денонсація? Наведіть приклади.

Завдання 5

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а також джерела № 6, 9 та 12 допоміжної літератури. Дайте відповіді на запитання:

1) Які положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів можна застосувати для припинення дії міжнародного договору в умовах збройного конфлікту?

2) Які особливості припинення міжнародних договорів між Україною та росією у світлі російсько-української війни?

3) Які механізми застосовує Україна для припинення міжнародних договорів з російською федерацією? Наведіть приклади.

4) Які проблеми виділяють науковці, аналізуючи практику України щодо припинення двосторонніх та колективних міжнародних договорів, у яких однією із сторін є рф?

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Нормативно-правові акти:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 12 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

4. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text

5. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text

Базова література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. Харків, 2020. 544 с.

2. Міжнародне право: навч. посіб. / За ред. М. В. Буроменського. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 336 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/Int-Pravo.pdf

3. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b21d4206-c83f-4032-bdd3-e0b85281a926/content

4. Міжнародне публічне право: підруч.: у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право. Т. 1: Основи теорії. 2020. 416 с.

Допоміжна література:

1. Борисов Є. Дерогація у механізмах Міжнародного пакту ООН про громадянські та політичні права. *European Political and Law Discourse,* 2019, Vol. 6, Iss. 5. P. 37–43. URL: https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-5/07.pdf

2. Ващенко В. А. Денонсація міжнародних договорів в теорії та практиці сучасного міжнародного права: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.11; Нац. у-тет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019. 223 с. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6c462b7c-bfc8-47d9-b045-4f1abbbb3311/content

3. Ващенко В. А. Процедура денонсації міжнародних договорів за законодавством України: проблеми і шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2018. Вип. 33. С. 150–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_33_39

4. Денисов В. Н., Фалалєєва Л. Г. Громадянські права людини крізь призму відступу України від зобов'язань в умовах збройного конфлікту та тимчасової окупації частини її території. *Права людини в Україні та у зарубіжних країнах: проблеми теорії та нормативно-правової регламентації*: колект. монографія / за заг ред. Н. В. Мішиної. Львів-Торунь : Ліга-Прес, 2020. С. 136–160. URL: http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/download/116/1344/3000-1?inline=1

5. Єзеров А. Вплив війни на права людини: обмеження і відступи від прав. URL: https://www.yagunov.in.ua/albert-yezerov/

6. Жукорська Я. М. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* 2014. № 9-1. С. 238–240. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9/69.pdf

7. Звєрєв Є.О. Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика: дис канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2015. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/items/ae9f20a3-2d92-4eaf-b867-f8eb0e25d2f9

8. Любашенко В. І. Відкликання денонсації міжнародного договору. *Forum Prava*. 2019. № 55(2). С. 52–58. URL: http://forumprava.pp.ua/files/052-058-2019-2-FP-Lyubashenko_8.pdf

9. Любашенко В. І. Денонсація міжнародних договорів між Україною та Росією у світлі агресії Росії проти України. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 162–167. URL: http://pd.onu.edu.ua/article/view/162053/165489

10. Мороз С. С. Проблеми тлумачення текстів міжнародних договорів. *Актуальні проблеми юридичної науки.* 2023. № 6. С. 386–390. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/6_2023/57.pdf

11. Стешенко В. Пропозиції щодо удосконалення практики застосування судами України міжнародних договорів. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 12. С. 289–294. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/61.pdf

12. Стрєльцова О., Науменко Н. Дія та припинення дії міжнародних угод в сфері освіти в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. *Публічне право.* 2024. № 1 (53). С. 73–80. URL: https://www.publichne-pravo.com.ua/files/53/10.pdf